

ΕΝΙΑΙΕΣ ΤΕΛΙΚΕΣ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΠΤΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΞΕΤΑΣΤΕΑ ΥΛΗ

Διδακτικά εγχειρίδια:

1. Ε. Λούβη, Δ.Χρ. Ξιφαράς, *Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία Γ' Γυμνασίου*, ΙΤΥΕ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ», Αθήνα 2016.
2. Α. Παντελίδου, Κ. Πρωτοπαπά, Σ. Γιαλλουρίδης, Κ. Πρωτοπαπά, *Ιστορία της Κύπρου*. ΥΑΠ, Λευκωσία 2012.
3. Ι. Δημητρούκας, Θ. Ιωάννου, *Μεσαιωνική και Νεότερη Ιστορία Β' Γυμνασίου*, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα 2021.
4. Πέτρος Παπαπολυβίου, *Η συμμετοχή των Κυπρίων στους εθνικούς αγώνες*, 2017

Ο ΜΕΣΑΙΩΝΑΣ ΣΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

• **Αναγέννηση και Ανθρωπισμός και Μπαρόκ-Ροκοκό (σελ. 113- 119)**

- Στροφή του ενδιαφέροντος των Ευρωπαίων στις κλασικές σπουδές και να εξηγή τη νέα αντίληψη για τον κόσμο και τον άνθρωπο.
- Όροι: Αναγέννηση, Ανθρωπισμός, Οικουμενικός άνθρωπος
- Συμβολή των Ελλήνων λογίων στη ανανέωση του ενδιαφέροντος για τις κλασικές σπουδές
- Συμβολή της τυπογραφίας στην ανάπτυξη των γραμμάτων και των τεχνών στην Αναγέννηση
- Εξελικτική πορεία της τέχνης από την Αναγέννηση στην εποχή του Μπαρόκ και του Ροκοκό

Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

• **Η εποχή του Διαφωτισμού (17^{ος} - 18^{ος} αι.) (σελ. 10-13)**

- Όροι/έννοιες κλειδιά: Διαφωτισμός, Διάκριση Εξουσιών, Κοινωνικό Συμβόλαιο, Γενική Βούληση, Ανεξίθρησκια, Εγκυκλοπαίδεια, Οικονομικός Φιλελευθερισμός
- Βασικά χαρακτηριστικά της εποχής του Διαφωτισμού (17^{ος} – 18^{ος} αιώνας)
- Βασικοί εκπρόσωποι του ευρωπαϊκού Διαφωτισμού και οι κυριότερες θέσεις τους για την πολιτική, την εκπαίδευση, τη θρησκεία
- Συμβολή του Διαφωτισμού στις μεγάλες επαναστάσεις του 18ου και 19ου αιώνα

• **Η Αμερικανική Επανάσταση (1776) (σελ.14-15)**

- Όροι/έννοιες κλειδιά: αποικίες, άποικοι, Κογκρέσο, Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας, Συνθήκη Βερσαλλιών, Σύμβαση Η.Π.Α Ομοσπονδία(μορφές ομοσπονδίας)
- Συσχετισμός της Αμερικανικής Επανάστασης με τη διάδοση των ιδεών του Διαφωτισμού.
- Γεωγραφικός εντοπισμός των αγγλικών αποικιών της αμερικανικής ηπείρου με διαχωρισμό βορρά και νότου
- Αίτια της κρίσης στις σχέσεις των αποικιών με την Αγγλία.

• Συνέπειες της αμερικανικής ανεξαρτησίας και της ίδρυσης των Η.Π.Α στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία

• Οι ιδέες και οι θεσμοί της Αμερικανικής Επανάστασης

• **Η Γαλλική Επανάσταση (1789)(σελ. 16-19 & β. μισό σελ. 21)**

- Τα αίτια της Γαλλικής Επανάστασης: διαστρωμάτωση της γαλλικής κοινωνίας του 18αίωνα (ηγεμόνας, ευγενείς, κλήρος, τρίτη τάξη/ανάδειξη της αστικής τάξης, παλαιό καθεστώς), κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα
- Τα βασικότερα γεγονότα της Γαλλικής Επανάστασης: Εθνική Συνέλευση, Συντακτική και Νομοθετική Συνέλευση (αποφάσεις), κατάληψη της Βασίλης, πολίτευμα, Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, έθνος, κράτος
- Επίδραση των ιδεών του Διαφωτισμού στη Γαλλική Επανάσταση, η θέση της γυναίκας στη Γαλλική Επανάσταση
- Οι κοινωνικές και πολιτικές αλλαγές: αστική τάξη, λαϊκή κυριαρχία, σχέσεις κράτους με εκκλησία, έθνος-κράτος, πολίτευμα
- Σημασία και μακροπρόθεσμες συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης για την Ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟ 1821 ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΔΥΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

- Τα επαναστατικά κινήματα στην Ευρώπη (1820-1821) και η προετοιμασία του υπόδουλου ελληνισμού για την Επανάσταση: οι κοινωνικοί μετασχηματισμοί, ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός και η Φιλική Εταιρεία (σελ. 23-25,28)
 - Οι οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί του υπόδουλου ελληνισμού από τα μέσα του 18^{ου} μέχρι τις αρχές του 19^{ου} αιώνα (ανάπτυξη εμπορικών δραστηριοτήτων από τους Έλληνες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, ο ρόλος της ορθόδοξης εκκλησίας, των Φαναριωτών, των προεστών, των εμπόρων και των караβοκύρηδων, των κλεφτών, των αρματολών, των αγροτών, των απασχολούμενων στο εμπόριο και των ναυτών).
 - Σημασία του *Νεοελληνικού Διαφωτισμού* για την Ελληνική Επανάσταση (1821) (ορισμός, από ποιους μεταφέρονται οι ιδέες του Διαφωτισμού στους υπόδουλους Έλληνες, που αναπτύχθηκε το κίνημα του *Νεοελληνικού Διαφωτισμού*, που αποσκοπούσε)- σημαντικότεροι εκπρόσωπο του [(Ρήγας Φεραίος, Αδαμάντιος Κοραής (απλή αναφορά))]
 - **Φιλική Εταιρεία** : Οργάνωση και συμβολή της στην προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης (ορισμός, ιδρυτές, τόπος, σκοπός, αρχές οργάνωσης, ηγέτης)
- Η κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης στις Ηγεμονίες και οι ευνοϊκές συγκυρίες για την εξέλιξή της στον νότιο ελλαδικό χώρο (σελ. 29)
 - **Όροι**: Ηγεμονίες (Μολδοβλαχία), Ιερός Λόχος, Δραγατσάνι
 - Ευνοϊκές συνθήκες κήρυξης της Ελληνικής Επανάστασης στις Ηγεμονίες
 - Τα βασικά γεγονότα της Ελληνικής Επανάστασης στις Ηγεμονίες
 - Λόγοι αποτυχίας της προσπάθειας του Αλέξανδρου Υψηλάντη
 - Συμβολή της Επανάστασης της Μολδοβλαχίας στην εδραίωση της Ελληνικής Επανάστασης του 1821.
- Η εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης (σελ.30-32)
 - **Όροι**: εμφύλιος πόλεμος, Έξοδος του Μεσολογγίου, Εθνοσυνέλευση, Ναυμαχία του Ναβαρίνου.
 - Κυριότερες φάσεις εξέλιξης της Ελληνικής Επανάστασης (Η φάση των επιτυχιών (1821- 1824), ο εμφύλιος πόλεμος (1824- 1825)).
 - Κυριότερες μάχες(περιγραφή και αξιοποίηση χάρτη) (Αλαμάνια, Γραβιά, Βασιλικά, άλωση της Τριπολιτσάς, σφαγή της Χίου, ανατίναξη της τουρκικής ναυαρχίδας, Δερβενάκια, Καρπενήσι, καταστροφή της Κάσου και Ψαρών, ναυμαχία του Γέροντα, Μανιάκι, Μύλοι, πολιορκία Μεσολογγίου, πολιορκία της Ακρόπολης),
 - Σημαντικότερες φυσιογνωμίες της Ελληνικής Επανάστασης (Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, Αθανάσιος Διάκος, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Κωνσταντίνος Κανάρης, Ανδρέας Μιαούλης, Οδυσσεύς Ανδρούτσος, Μάρκος Μπότσαρης, Δημήτριος Υψηλάντης, Κωνσταντίνος Μαυρομιχάλης, Ιωάννης Μακρυγιάννης, Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, Μαντώ Μαυρογένους).
 - Αίτια, γεγονότα και συνέπειες του εμφυλίου πολέμου κατά τη διάρκεια της Επανάστασης
 - Προσπάθειες για πολιτική οργάνωση κατά τη διάρκεια της επανάστασης(**μόνο** η Γ΄ Εθνοσυνέλευση)
 - Αίτια και συνέπειες των εμφυλίων συγκρούσεων κατά την Ελληνική Επανάσταση
- Ο Ιωάννης Καποδίστριας κυβερνήτης της Ελλάδας (1828-1831) (σελ. 55- 56)
 - Το μεταρρυθμιστικό έργο του Καποδίστρια στη διοίκηση, τον στρατό, την οικονομία και την εκπαίδευση
 - Η αντιπολίτευση κατά του Καποδίστρια(αίτια, ενέργειες, δολοφονία)
 - Συμβολή του Καποδίστρια στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου της Ανεξαρτησίας (1830)
 - τοπισμός στον χάρτη των διευρυμένων συνόρων του ελληνικού κράτους όπως προσυπογράφηκαν στη συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (1832)
- Η Ελληνική Επανάσταση του 1821 και η Κύπρος (σελ. 102-105)
 - Σχέσεις του Αρχιεπισκόπου Κυπριανού με τη Φιλική Εταιρεία
 - Τρόποι συμβολής της Κύπρου στον Αγώνα του 1821,
 - Τα γεγονότα της 9ης Ιουλίου 1821 και τα τουρκικά αντίποινα

ΤΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1833 ΕΩΣ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 20ού ΑΙΩΝΑ (σελ. 108-110

- **Η περίοδος της βασιλείας του Όθωνα και η μετάβαση από την απόλυτη στη συνταγματική μοναρχία: η άφιξη του Όθωνα (1833) και η Επανάστασή της 3ης Σεπτεμβρίου (1843)**
 - Περιγραφή και αξιολόγησή των εξελίξεων όπως διαμορφώνονται στο ελληνικό πολιτικό σκηνικό μετά τη δολοφονία του Καποδίστρια (1831) [κυβερνητικό έργο της Αντιβασιλείας-συνοπτικά]
 - Αξιολόγηση των αιτιών και τις συνεπειών της *Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου* στην ψήφιση συντάγματος και στη μετατροπή του πολιτεύματος σε συνταγματική μοναρχία (Βαυροκρατία (στρατός, οικονομία, λαϊκή δυσαρέσκεια, Επανάσταση 3^{ης} Σεπτεμβρίου, Σύνταγμα 1844)
 - Μεγάλη Ιδέα, Αλυτρωτισμός: Διασύνδεσή με τον Κριμαϊκό Πόλεμο (οργάνωση εξεγέρσεων, Χάτι Χουμαγιούν)
- **Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως το Κίνημα στο Γουδί (1909)** Η περίοδος βασιλείας του Γεώργιου Α΄ και η μετάβαση από τη συνταγματική μοναρχία στη βασιλευόμενη δημοκρατία: η πρωθυπουργία του Χαρίλαου Τρικούπη, το μεταρρυθμιστικό έργο και η χρεωκοπία του 1893
 - Περιγραφή των συνθηκών μετάβασης από τη συνταγματική μοναρχία στη βασιλευόμενη δημοκρατία. [Σύνταγμα του 1864, βασιλευόμενη δημοκρατία, αρχή της δεδηλωμένης]
 - Εντοπισμός στον χάρτη της εδαφικής επέκτασης της Ελλάδας (1864-1881)
 - Αποτίμηση των βασικών χαρακτηριστικών του *Συντάγματος του 1864*. (συγκεντρωτικά και φιλελεύθερα στοιχεία) και κατανόηση του τρόπου μετάβασης στη *βασιλευόμενη δημοκρατία*
 - Εκτίμηση του μεταρρυθμιστικού έργου του Χαρίλαου Τρικούπη και αποκωδικοποίηση των συνθηκών που οδήγησαν στη χρεωκοπία του 1893 (οικονομική και εθνική κρίση της περιόδου).
- **Η Κύπρος κατά την πρώτη περίοδο της Αγγλοκρατίας (1878-1925) (σελ. 108, α παράγραφος, σελ.110 μέχρι τα γεγονότα του 1931)**

Ιστορικές εξελίξεις κατά την πρώτη περίοδο της Αγγλοκρατίας (1878-1925

 - Συνέδριο του Βερολίνου (1878)
 - Φορολογική πολιτική- το Διοικητικό σύστημα - Το Νομοθετικό Συμβούλιο
 - Οριστική προσάρτηση της Κύπρου στην Βρετανία (1914)
 - Συνθήκη της Λοζάνης (1923) και μετατροπή της σε αποικία του Στέμματος (1925)

Η ΕΥΡΩΠΗ ΚΑΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ

- **Η πορεία προς την ελληνοτουρκική σύγκρουση: το Κίνημα των Νεότουρκων (1908), το Κίνημα στο Γουδί (1909) και η εμφάνιση του Ελευθέριου Βενιζέλου στην πολιτική σκηνή (1909) (ενότητα 22 σ. 68 και ενότητες 27 -28 σ.82-84)**
 - Σχέσεις αιτιότητας του Κινήματος των Νεότουρκων (1908) και του Κινήματος στο Γουδί (1909) με την επερχόμενη ελληνοτουρκική σύγκρουση. [*Κίνημα των Νεότουρκων*: τουρκικός εθνικισμός, *Κίνημα στο Γουδί*: οικονομικές, κοινωνικές και Πολιτικές συνθήκες που οδήγησαν σ' αυτό Συσχέτιση των δύο κινημάτων]
 - Αξιολόγηση του μεταρρυθμιστικού έργου του Ελευθέριου Βενιζέλου κατά την πρώτη εμφάνισή του στην ελληνική πολιτική σκηνή [Η εκλογή του Ελευθέριου Βενιζέλου στην πρωθυπουργία και το μεταρρυθμιστικό του έργο, το σύνταγμα του 1911]
 - **Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912 – 1913) [ενότητες 29 και 30 σ. 85-88]**
 - Α΄ και Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος: αίτια, αφορμή, στρατιωτικές συμμαχίες, αποτέλεσμα (Συνθήκη Λονδίνου, Συνθήκη Βουκουρεστίου: μόνο ο διαμοιρασμός εδαφών που αφορούν στην Ελλάδα-αξιοποίηση χάρτη)
 - Σημασία Βαλκανικών πολέμων
 - Συμβολή των Κυπρίων στους Βαλκανικούς Πολέμους (εθνικοί έρανοι, εθελοντισμός)
- Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (1917 –1918): ο Εθνικός Διχασμός (1915 – 1917) και οι μεταπολεμικές ρυθμίσεις (1919 – 1920)**
- Περιγραφή των αιτιών που οδήγησαν στον Εθνικό Διχασμό καθώς και των διαστάσεων του (Σύγκρουση θέσεων Βενιζέλου – βασιλιά Κωνσταντίνου, διαρκής ουδετερότητα, Επίστρατοι, Εθνική Άμυνα/Αμυνίτες, Νοεμβριανά, κράτος των Αθηνών/Παλαιά Ελλάδα – κράτος της Θεσσαλονίκης/ Νέες Χώρες)
 - Μεταπολεμικές ρυθμίσεις του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου (1919/1920) σε σχέση με την Ελλάδα. (Α,

ΣΤ, Ζ) Συνθήκη του Νείγυ, Συνθήκη των Σεβρών, (αξιοποίηση χάρτη)

- Συνέπειες του Εθνικού Διχασμού για το εθνικό ζήτημα της Κύπρου.(απόρριψη προσφοράς 1915)
- Συνέπειες του Εθνικού Διχασμού για την Ελλάδα (Κοινωνικές, πολιτικές, εθνικές συνέπειες)

• **Ο Μικρασιατικός Πόλεμος (1919 – 1922) και το τουρκικό εθνικό κίνημα: οι διώξεις του ποντιακού και του μικρασιατικού ελληνισμού, η Μικρασιατική Εκστρατεία (1919 – 1922), η Μικρασιατική Κατάστροφη (1922) και η Συνθήκη της Λοζάνης (1923) (ενότητες 35, 36, 37, 38,39**

- Συνθήκες ζωής των Ελλήνων της Μ. Ασίας πριν και μετά την επικράτηση των Νεοτούρκων (1908) (Οικονομία, διώξεις του ποντιακού και μικρασιατικού ελληνισμού, τάγματα εργασίας)
- Συνοπτική παρουσίαση των εξελίξεων στον ελληνικό και μικρασιατικό χώρο από την έναρξη του Μικρασιατικού Πολέμου (1919) μέχρι και την υπογραφή της Συνθήκης της Λοζάνης (1923). Απόβαση στη Σμύρνη, προέλαση ελληνικού στρατού (1919-1921–αξιοποίηση χάρτη), εκλογές 1920, επάνοδος του Κωνσταντίνου, το τουρκικό εθνικό κίνημα, Μουσταφά Κεμάλ–αντεπίθεση 1921-1922 (αξιοποίηση χάρτη), έκβαση, *Συνθήκη της Λοζάνης 1923* (πρόνοιες) (αξιοποίηση χάρτη)
- Συμμετοχή των Κυπρίων εθελοντών στον *Μικρασιατικό Πόλεμο*(εθνικοί έρανοι, εθελοντισμός)

Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ

Η Κύπρος κατά τη διάρκεια ΤΟΥ Μεσοπολέμου: οι οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες και τα Οκτωβριανά του 1931

Οκτωβριανά 1931: Αίτια (οικονομικές συνθήκες, εθνικές διεκδικήσεις), αφορμή (οικονομική πολιτική), συνέπειες (*Παλμεροκρατία* – δικτατορική διακυβέρνηση)

Η ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

• **Ο Απελευθερωτικός Αγώνας της ΕΟΚΑ (1955-1959) και η Ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας (1960)**

- Συνθήκες συγκρότησης της *Εθνικής Οργάνωσης Κυπρίων Αγωνιστών(ΕΟΚΑ)*, ηγέτες, σκοπός και τρόπος δράσης της προσφυγές στον ΟΗΕ, *αυτοδιάθεση, ένοπλος αγώνας, ανταρτοπόλεμος*
- Πολιτικές προσπάθειες για διευθέτηση του Κυπριακού Ζητήματος μέχρι την ανεξαρτησία (1960).
 - ✓ *Τριμερής διάσκεψη (1955),*
 - ✓ *Σχέδιο Ράντκλιφ (1956),*
 - ✓ *Σχέδιο Μακμίλλαν (1958),*
 - ✓ *Διακοινοτικές συγκρούσεις 1958*
- Κατανόηση των προνοιών του Κυπριακού *Συντάγματος του 1960 Συμφωνίες Ζυρίχης – Λονδίνου, Σύνταγμα του 1960* (βασικές πρόνοιες), *Κυπριακή Δημοκρατία Ανεξαρτησία, Κοινοπολιτεία των Εθνών, εγγυήτριες δυνάμεις, ΕΛΔΥΚ, ΤΟΥΡΔΥΚ*
- Αντιπαραβολή του τρόπου διακυβέρνησης και του εκλογικού συστήματος της Κυπριακής Δημοκρατίας με αυτά άλλων σύγχρονων κρατών *Πολιτειακά (προεδρικό, κοινοβουλευτικό, ενιαίο, ομοσπονδιακό, συνομοσπονδιακό) και εκλογικά (πλειοψηφικό ,αναλογικό) συστήματα.*

• **Το Πραξικόπημα και η Τουρκική Εισβολή του 1974 στην Κύπρο**

- Περιγραφή των συνθηκών που οδήγησαν στο Πραξικόπημα και στην Τουρκική Εισβολή του 1974 στην Κύπρο, καθώς και των συνεπειών της εισβολής(**Πραξικόπημα** της 15ης Ιουλίου 1974, Χούντα Συνταγματαρχών, Τουρκική Εισβολή (Α' - Β φάση'), **κατοχή (αξιοποίηση χάρτη)**, πρόσφυγες, εγκλωβισμένοι, αγνοούμενοι, εποικισμός.
- Αποτίμηση των επιπτώσεων των συγκεκριμένων γεγονότων για τη σύγχρονη κυπριακή πραγματικότητα (Οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες, Καταστροφή μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς).